

Слюсаренко Т. О.

кафедра культурології, Національний
університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,

АНСАМБЛЕВЕ БАНДУРНЕ ВИКОНАВСТВО ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ОСОБЛИВОСТІ БУТТЯ ТА РОЗМАЇТТЯ ФОРМ

Анотація. Дана стаття присвячена висвітленню особливостей буття ансамблевого бандурного виконавства в Західній Україні другої половини ХХ – поч. ХХІ століття.

Ключові слова: ансамблеве виконавство, бандурне мистецтво, тріо бандуристок, квартет, ансамблі бандуристів.

Аннотация. Слюсаренко Т. О. Ансамбльное бандурное исполнительское Западной Украины второй половины ХХ – начало ХХІ века: особенности бытия и разнообразия форм. Данная статья посвящена освещению особенностей бытия ансамблевого бандурного исполнительства в Западной Украине второй половины ХХ – нач. ХХІ столетия.

Ключевые слова: ансамблевое исполнительство, бандурное искусство, трио бандуристок, квартет, ансамбли бандуристов.

Annotation. Slyusarenko T.O. Band bandura performance of Western Ukraine of the second half XX – beginning XXI age: features of life and variety of forms. This article is devoted to covering of the characteristics of bandura ensemble performance being in Western Ukraine in the second half of the 20th and the beginning of the 21st century.

Keywords: ensemble performance, bandura art, bandura trio, quartet, bandura ensembles.

Надійшла до редакції 26.12.2012

Постановка проблеми. З другої половини ХХ ст. ансамблева форма стає однією з найпоширеніших форм вокально-інструментального різновиду сучасного бандурного мистецтва. Популяризація цього виду виконавства реалізується завдяки творчій діяльності численних ансамблів бандуристів малих і великих форм на професіональному і самодіяльному рівні, а також презентації мистецтва бандуристів як на академічній сцені, так і на естрадній.

Не вирішені раніше частини проблеми. Розвиток ансамблевого бандурного виконавства Західного регіону України привертав дослідницьку увагу мистецтвознавців і практиків бандурного мистецтва: Н. Никитюк, М. Євгенієва і І. Гринчук, Р. Береза, Р. Кияновська, М. Пономаренко та ін. Ансамблеве виконавство розглядається науковцями в контексті розвитку бандурного мистецтва в окремих регіонах, аналізується творча діяльність окремих колективів. Однак, на наш погляд, в науковій площині недостатня увага приділяється дослідженню особливостей буття бандурного мистецтва в його ансамблевих формах в Західній Україні другої половини ХХ – поч. ХХІ століття, що обумовлює **актуальність** статті.

Об'єктом дослідження є бандурне мистецтво.

Предметом дослідження є ансамблеве виконавство Західної України другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Мета статті полягає в висвітленні особливостей ансамблевого бандурного виконавства Західної України другої половини ХХ – поч. ХХІ століття.

Основний матеріал. На сучасному етапі ансамблеве виконавство поділяється на інструментальне і вокально-інструментальне, має різні форми функціонування – велику (народні оркестри, капели) і малу ансамблеву, а також розрізняється за складом на однорідне та мішане (оркестри та ансамблі народних інструментів). Засобами популяризації цього виду виконавства є конкурсні змагання й концертна діяльність колективів бандуристів.

Кобзарське і бандурне виконавство на теренах Західної України має давні традиції існування. Про це свідчать твори сакрального мистецтва XIV – XVII ст., знайдені на Львівщині. В середині XVIII ст. бандура вийшла із побуту галичан і лише на початку ХХ ст. у Львові в 1906 р., з активною мистецькою діяльністю видатного бандуриста-віртуоза, фундатора академічного спрямування бандурного мистецтва Г. Хоткевича, кобзарське виконавство знову відроджується.

Поширення бандурного мистецтва в Західній Україні пов'язано з підтримкою відомих діячів культури: І. Франко, Н. Кобринська, С. Людкевич, В. Гнатюк та ін., які підтримали діяльність Г. Хоткевича.

Послідовниками справи Г. Хоткевича в Галичині в 20-х рр. ХХ ст. були відомі бандуристи з Київщини (В. Ємець, М. Теліга, Гонта, Лисевич) та місцеві бандуристи (К. Місевич, Ю. Сінгалевич, З. Штокалко). Завдяки творчій діяльності музикантів бандурне виконавство набуває важливої ролі в народно-інструментальному мистецтві Західної України.

В 30-х рр. у Львові у складі тріо бандуристів виступають З. Штокалко, Ю. Сінгалевич та Ф. Якимець.

Одним із найвизначніших галицьких бандуристів ХХ ст. був Ю. Сінгалевич – інструменталіст-віртуоз, майстер бандур, композитор, педагог та талановитий організатор. У довоєнний період він заснував у Львові кобзарську школу, тріо бандуристів, дитячу капелу, а у 1944 р. – першу в західному регіоні професійну бандурну капелу.

Перша третина ХХ ст. пов'язана з діяльністю на Галичині освітянських осередків, зокрема, школи Гонти і Лисевича, Ю. Сінгалевича. Зростання виконавського рівня призводить до реорганізації бандурної справи, удосконалення та уніфікації інструментарію, нових форм виконавства, зокрема ансамблевого.

З 1950 р. організоване професійне навчання гри на бандурі пов'язано з відкриттям в Галичині класів бандури в першій і другій музичних школах та музичному училищі Львова. Серед перших студентів училища був В. Герасименко, який згодом очолив професійну бандурну освіту західного регіону, сформувавши другий методичний центр бандурної педагогіки, з потужною теоретично-виконавською базою і новим, модифікованим інструментом "Львівянкою" та сприяв відродженню в Україні Харківської школи гри Г. Хоткевича та його інструмента.

Дослідженням концертної діяльності ансамблів бандуристів західного регіону України в повоєнні роки займався М. Пономаренко. Аналізуючи літопис музичної самодіяльності Рівненщини, науковець акцентує увагу на проведенні у 1945 р. обласної олімпіади художньої самодіяльності, в якій з успіхом виступали ансамблі бандуристів. Резонансом цієї події з 1945 по 1951 роки на Рівненщині стала діяльність ансамблю бандуристів обласної філармонії (під керівництвом М. Бережного), який успішно виступав на різних площах міста і області. Широкого поширення бандурне мистецтво, зокрема ансамблеве, набуло в цьому регіоні з 1957 року завдяки педагогічній діяльності А. Грицяя, викладача Ровенського музичного училища. Видатний педагог-бандурист створив ансамбль бандуристів в музичному училищі, квартет при міському будинку культури у складі Є. Ігнатієвої, М. Хакімової, Н. Грицай та Є. Висоцької. Квартет з часом здобув перемогу на заключному огляді-конкурсі республіканського фестивалю самодіяльного мистецтва, присвяченого 100-річчю від дня народження В. І. Леніна. В 60-ті роки ХХ ст. ансамблі бандуристів існували в багатьох навчальних і мистецьких закладах: Ровенському педінституті імені О. З. Мануїльського, музичних школах, будинках культури [5, с.90]. В репертуарі колективів переважали українські народні пісні і твори українських композиторів (Г. Верьовки, О. Білаша та ін.). Окрім згаданих ансамблів бандуристів, в регіоні існували численні колективи (малі за формою), пропагуючи мистецтво бандуристів Рівненщини [5, с.90].

Складовою частиною панорами ансамблевого бандурного виконавства в Західній Україні 80-90-х років ХХ ст. є діяльність волинського тріо бандуристів Луцького міського Будинку культури у складі Л. Войнаровської, І. Ольшевської та М. Сточанської. З 1984 року й до середини 90-х років колектив активно

займався творчою і концертною діяльністю, неодноразово брав участь в урочистих заходах міського та обласного рівня, в концертних поїздках всеукраїнського та міжнародного значення.

Багато в чому творча діяльність колективу була нетрадиційною. Перш за все, для найповнішого використання звукової палітри інструмента бандуристи використовували традиційні штрихи, різноманітні регістри та інші виразально-технічні засоби для відповідного «оркестрового» звучання кожної ансамблевої партії, вокальна партія при цьому залишалася домінуючою. Нетиповим і незвичним для традиційних малих форм ансамблів було поєднання в виконавстві волинського тріо львівської і чернігівської бандур, що створювало специфічний і оригінальний інструментальний супровід. «Яскраво-темброва львівська бандура зі специфічним срібним звучанням верхніх регістрів та чернігівської бандури з благородно-матовим та об'ємним звучанням нижніх та середніх регістрів створювали багатство, повноту і різноманітність бандурного акомпанементу», відзначає Н. Никитюк [4, с.66]. Окрім цього, виконавиці намагаються створити оркестрового звучання. Також, характерною рисою оригінальності і неповторності колективу, дослідник вважає спрямованість учасниць тріо на створення власних обробок, аранжувань та перекладень творів.

Волинське тріо уперше в супроводі бандур виконало колядки («Що то за предиво», «Нова радість стала»), які в подальшому увійшли до репертуару музикантів західних регіонів України та за її межами.

Цей відомий колектив є лауреатом Всесоюзного та республіканського конкурсів і дипломантом Міжнародного фестивалю народної музики в Югославії.

Визначними подіями в творчій долі колективу стали: участь у звітному концерті Волинської області (Київ, 1986 р.), участь у XXV Міжнародному фестивалі народного мистецтва «Червена Ружа» (Югославія, 1986 р.), здобуття звання лауреатів II Всесоюзного фестивалю народної творчості (Росія, 1987 р.), участь у X фестивалі народної музики придунайських країн «Дунай, Дунай голубий» (Югославія, 1988 р.), участь у всеукраїнській музичній телепрограмі «У колі друзів» (Київ, 1990 р.), участь у Міжнародному фестивалі «Живе Різдво» (Австрія, 1990 р.) з різдвяною програмою, участь у Міжнародному фестивалі українського фольклору «Берегиня» (Луцьк, 1991 р.), проведення сольних концертів та участь в багатьох святкових заходах.

Репертуар ансамблю вирізнявся різноплановістю і об'ємністю, складався з творів класичних і сучасних композиторів, народних пісень. У доробок колективу увійшли як відомі, так і маловідомі композиції: «Горить моє серце» М. Стефанишина та «Солов'їний романс» А. Горчинського на вірші Л. Українки, «Заповіт» К. Стеценка та «Утоптала стежечку» Л. Степового на вірші Т. Шевченка, «Пісня про рушник» П. Майбороди на сл. А. Малишка; українські народні пісні «Гей, Іване», «Ой піду я собі», «Іванку, Іванку», «Наша Анничка», «Чорнії брови, карії очі», волинська народна пісня «Сива зозуленька», стрілецька «Ой у лузі червона калина» та ін.

Учасниці волинського тріо також займаються педагогічною діяльністю, в якій реалізують свій багаторічний мистецько-виконавський досвід, працюючи з молодим поколінням виконавців-бандуристів.

Серед молодих творчих колективів України початку 2000-х років на увагу заслуговує квартет бандуристок «Львів'янки» (м. Львів) у складі Н. Ференц, Л. Нікітіної, І. Григорчук та О. Кушнір, лауреат Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах ім. Г. Хоткевича. Колектив був створений в 2000 році під керівництвом доцента Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка Лисенка О. В.

В 2001 році в номінації «ансамблі бандуристів» квартет став дипломантом II Міжнародного конкурсу виконавців на українських народних інструментах ім. Г. Хоткевича (Харків, 2001 р.), в 2003 році – лауреатом Національного конкурсу ім. І. Китастого. В 2004 і 2007 роках квартет став лауреатом третьої премії III і IV Міжнародних конкурсів виконавців на українських народних інструментах ім. Г. Хоткевича (Харків). З 2004 року ансамбль у складі О. Коломієць, Л. Нікітіної, І. Григорчук та О. Кушнір (випускниця Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка) працює солістками Львівської обласної філармонії.

У творчому доробку колективу – твори українських композиторів-класиків й сучасних українських композиторів (Г. Хоткевича, К. Стеценка, Д. Бортнянського, М. Лисенка, А. Кос-Анатольського, І. Кириліна, І. Поклада, О. Герасименко, І. Кушплера та ін.), лемківські народні пісні (в обробці І. Майчика і О. Герасименко), українські народні пісні (в обробці Л. Думи, А. Кос-Анатольського та ін.), твори зарубіжних композиторів (Й. Баха, Ф. Шуберта, А. Вівальді, А. ле Пена, А. Ллойд Вебера, Р. Кок'янте та ін.). Репертуар ансамблю складають вокальні й інструментальні твори переважно ліричного характеру, в яких учасниці колективу поєднують бандурний супровід з інструментами струнно-щипкової групи (скрипка, альт, віолончелю), а також з народними духовими інструментами (наєм та ін.). Більшість творів з репертуару квартету «Львів'янки» – авторські твори та аранжування творчого керівника ансамблю О. Герасименко, відомої солістки – бандуристки й композитора.

Оригінальним у виконанні квартету бандуристок є звучання відомого твору французьких авторів Р. Кок'янте і Люка Пломодона «*le temps des Cathedrales*» в естрадному жанрі мовою оригіналу.

З концертними програмами квартет виступає в Україні, Польщі, Чехії, Угорщині та Німеччині пропагуючи бандурне мистецтво та українську музику як в країні, так і за її межами.

У 2001 році вийшов аудіоальбом квартету «Калино, покровителько любові», в 2004 році – компакт-диск «Львів'янки», в 2006 році – «Скарби душі».

Компакт-диск 2006 р. майже наполовину складається з творів львівського композитора О. Герасименко, (на слова Т. Угрин «Дош», на слова І. Кириліна і Л. Українки «Якби мені», вокально-інструментальна композиція «Сповідь», на слова І. Кушплера і М. Петренка «Калино, покровителько

любові» і «Зачароване джерело», О. Герасименко і М. Сумарної «Зоряний Львів» та ін.), що свідчить про популярність творчої діяльності видатної бандуристки в Західному регіоні України. Потрібно відзначити, що певну частину доробку колективу складають інструментальні твори: А. Вівальді («Весна», 1 ч. концерту «Пори року»), Д. Бортнянський (Соната B-dur), О. Герасименко (Прелюдія № 1), що демонструє достатньо високий рівень володіння як вокальною, так і інструментальною технічною майстерністю.

Серед ансамблів бандуристів вирізняється ще один відомий колектив західного регіону України – дует бандуристів «Бандурна розмова» (м. Львів) у складі лауреатів всеукраїнських і міжнародних конкурсів та фестивалів Т. Лазуркевича та О. Созанського, вихованців В. Герасименка – видатного педагога і професора Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка. Зауважимо, що на сьогодні в бандурному мистецтві малих форм ансамблевого виконавства майже відсутні колективи чоловічого складу, окрім капел бандуристів, в яких беруть участь тільки чоловіки. В Україні більше 50-ти років існують як жіночі, так і чоловічі капели.

До створення в 1994 році дуету «Бандурна розмова» кожен з виконавців під час навчання в музичній академії окремо займався сольною концертною діяльністю.

Кожен з виконавців відзначений престижними нагородами. Так, Тарас Лазуркевич – дипломант Першого Всеукраїнського фестивалю «Червона рута», лауреат Першого Міжнародного конкурсу бандуристів ім. Г. Хоткевича (Київ, 1993 р.) та Українського музичного фестивалю ім. М. Лисенка (Торонто, Канада). Олег Созанський – лауреат першої премії Всеукраїнського конкурсу бандуристів (Дніпропетровськ) та Міжнародного конкурсу ім. С. Людкевича (Торонто, Канада). У мистецькому доробку дуету виступи на престижних фестивалях України й за її межами, сотні концертних виступів в багатьох країнах світу (Польща, Росія, Австрія, Німеччина, Франція, Канада, США).

Важливішим у творчій діяльності, на думку Л. Кияновської, виконавці вважають «презентацію бандури в найрізноманітніших ракурсах, підкреслення її неповторного національного колориту, і водночас, здатність «вписатись» у контекст європейської класики» [3, с.25].

У 1999 році вийшов перший аудіо альбом і компакт-диск колективу, який складається з власних обробок українських народних пісень, творів зі кобзарського репертуару, інструментальних композицій. В альбом увійшли такі твори як: українські народні пісні «Ой під горою», «Та забіліли сніги», «Ой у полі вітер віє» та ін.; український псалом «Через поле широкее», Г. Хоткевича «уривки з поеми «Байда», в обробці М. Дейчаківського українська народна мелодія «Бандурна розмова» та ін. У цьому диску бандуристи для більш колоритного звучання музичних творів нерідко використовували український духовий інструмент – сопілку.

В 1998 році вийшов аудіоальбом і компакт-диск О. Созанського «Бандурист», до якого входили як вокальні, так і інструментальні твори. Деякі

інструментальні композиції були виконані у супроводі камерного оркестру «Віртуози Львова» (диригент С. Бурко), деякі вокальні твори також були виконані у супроводі чоловічого вокального октету (диригент В. Яциняк). Програма аудіоальбому складалася з творів зарубіжних й українських композиторів: А. Вівальді (Весна. 1 ч. «Пори року»), Н. Паганіні (Соната C-dur. 1 ч.), Д. Бортнянського (Концерт D-dur), Г. Хоткевича («Невільничий ринок у Кафі»), обробка М. Леонтовича (кант «Ой зійшла зоря»), Ю. Олійника («Українське різдво»), О. Герасименко («Народи мені, дівчино, сина» слова О. Бердника) та ін.

В 1999 році вийшов компакт-диск у виконанні Т. Лазуркевича «Паралелі часу», до якого увійшли переважно інструментальні твори (А. Вівальді, Д. Букстехуде, Д. Бортнянського, Ю. Олійника, З. Абреу, власні твори).

Репертуар дуету «Бандурна розмова» різноманітний та багатожанровий: від давніх українських кантів і псалмів, дум та історичних пісень, «різнобарвної палітри фольклорної спадщини в усіх її образно-настрійних відтінках і традиціях» [3, с.25], до творів європейської, класичної та української барокової музики (Й. С. Баха, Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Вівальді, Д. Букстехуде, а також творів сучасних українських композиторів, як класичного (М. Скорик, В. Камський) так і джазового спрямування.

Кращі концертні програми бандуристів, як і кожного зокрема, так і ансамблю, записані на радіо, телебаченні, численних компакт-дисках (Т. Лазуркевича «І прадіди в струнах бандури живуть», «Паралелі часу»; О. Созанського «Байда», «Бандурист»; Т. Лазуркевича і О. Созанського «Бандурна розмова»).

Як відзначає Л. Кияновська, «одна із особливостей художнього стилю дуету – володіння не лише традиційним (київським) способом гри, а й опануванням значно досконалішої харківської бандури, що дозволяє істотно розширити рамки виконавських виразових прийомів на традиційному інструменті і розкрити його багаті технічні перспективи» [3, с.25].

У 2006 році дуєт «Бандурна розмова» висунуто на здобуття національної премії України імені Тараса Шевченка.

Творче кредо дуету полягає в презентації бандури як повновартісного європейського інструмента. На наш погляд, цієї мети бандуристи з успіхом досягають, пропагуючи українську пісню як складову вітчизняної культури, так і світової скарбниці в цілому на престижних концертних площадках світу.

Традиції розвитку малих форм ансамблевого виконавства Західної України продовжують і студентські колективи музично-педагогічного факультету Тернопільського педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Про активну творчу діяльність студентських ансамблів бандуристів в мистецьких заходах країни свідчить їх участь в конкурсах, концертних програмах тощо. Так, в 1992 році тріо бандуристок у складі Л. Квасниці, О. Музичу та М. Ціж стали лауреатами І Всеукраїнського конкурсу бандуристів-студентів педагогічних інститутів України в Луцьку.

В 1995 році ансамбль педагогічного університету у складі тріо бандуристок Л. Квасниці, О. Дубас і М. Ціж став учасником обласних телевізійних Різдвяних програм «Втішайтеся, люди».

Тріо бандуристок у складі Л. Квасниці-Атаманчук, О. Марчило та М. Євгенієвої записали для передач обласного радіо та телебачення ряд вокальних творів. Як зазначає М. Євгенієва, цей ансамбль займається активною творчою діяльністю, бере участь у всіх святкових заходах Тернополя [2, с.52-54].

Аналізуючи стан розвитку ансамблевого бандурного виконавства сьогодення дослідники бандурного мистецтва звертаються до теоретичних проблемних питань, які існують і потребують відповідної уваги та вирішення.

Так, Р. Береза створює загальну картину сучасного ансамблевого бандурного виконавства на Львівщині і формує низку теоретичних проблем, за висловленням дослідниці – виконавсько-мистецького змісту, навчально-методичного і видавничо-публіцистичного спрямувань. Найактуальнішою, за думкою Р. Берези, є проблема, пов'язана із необхідністю високої майстерності й досвідченості керівника колективу. Не менш важливою є проблема фактичної відсутності науково-методичної літератури. Як зазначає дослідник, «без науково-обґрунтованих, адаптованих на практиці методичних засад така синкретична формація як ансамбль бандуристів не може розвиватися та музикувати у правильному руслі» [1, с.76]. Також науковець акцентує увагу на проблемі видавничо-публіцистичного характеру, на обмеженості репертуару, на нестачі оригінальних творів, написаних для колективів бандуристів малих форм. Як одне з проблемних питань сучасного ансамблевого виконавства, Р. Береза виокремлює і проблему аранжування та інструментальних перекладів для ансамблів. Вирішення цих питань дослідник вбачає в збільшенні репертуару колективів сучасною музикою «з звучанням новітніх гармоній та фарб» [1, с.77].

Бандурна музика сьогодення не рідко виконується в поєднанні з електронними інструментами (електрогітари, електроударні, електроклавіші), що на думку науковця, негативно впливає на звучання інструмента і «закономірно призводить до втрати самобутності природного бандурного звучання» [1, с.77].

На наш погляд, все ж таки можливо досягти гармонійного звучання бандури з іншими сучасними електронними інструментами. Але для цього потрібно детальне знання можливостей інструмента (акустичних та технічних), та вдале й доцільне у кожному конкретному випадку використання специфічних особливостей бандури, врахування колориту її звучання у поєднанні зі звучанням інших інструментів. Приклади такого вдалого синтезу – твори провідних колективів бандуристів України: «Вербена», «Купава», «Львів'янки» та ін.

Досліджуючи ансамблеве виконавство Львівщини, Р. Береза окрім розглянутих теоретичних питань, значну увагу приділила концертній діяльності колективів бандуристів, які складають вагому і чис-

ленну частину представників бандурного мистецтва України. Так, на Львівщині функціонує 12 малих ансамблевих форм (тріо, квінети та 6 дуєтів), в регіоні також працюють 15 капел.

Майже всі ансамблі працюють у Львові, окрім ансамблю бандуристок «Дивограй» Народного дому с. Кротовин Пустомитівського району. Особливістю функціонування малих форм ансамблів, підкреслює Р. Береза, є існування ряду колективів при навчальних закладах та відомчих підпорядкувань, які за своєю фахово-професійною спрямованістю не пов'язані з мистецьким напрямом [1, с.75].

Висновки. Висвітлення особливостей буття ансамблевого бандурного виконавства Західної України другої половини ХХ – поч. ХХІ століть дозволяє зробити такі висновки:

1. Уперше в 30-х рр. ХХ ст. у Львові з'явилась ансамблева форма бандурного мистецтва.
2. Перша третина ХХ ст. пов'язана з діяльністю на Галичині освітянських осередків, зокрема, школи Гонти і Лисевича, Ю.Сінгалевица.
3. У післявоєнні роки ХХ століття ансамблеве виконавство Західної України постає як на професіональному, так і на самодіяльному рівні. Також цей період пов'язаний з активною творчою діяльністю численних колективів бандуристів різних за формою і складом.
4. Особливими рисами ансамблевого виконавства 60-х – 70-х років ХХ століття були виконання переважно вокальних творів і тільки в супроводі бандур, національний характер сценічного вбрання бандуристок (українські національні костюми), жіночий склад колективів.
5. В 80-ті – 90-ті роки ХХ ст. репертуар відомих колективів представлений творами класичних і сучасних композиторів, народними піснями.
6. Наприкінці ХХ – поч. ХХІ століття ансамблеве виконавство тяжіє до виконання українських та зарубіжних класичних та естрадних творів, використання у супроводі інших музичних інструментів (струнних та ін.), зокрема сучасних електронних (електрогітара, синтезатор та ін.).
7. Ансамблеве бандурне виконавство набуває визнання в світовому музичному просторі, завдяки участі та перемозі провідних колективів України в престижних міжнародних конкурсах та фестивалях.
8. Колективи бандуристів активно співпрацюють з вітчизняними сучасними композиторами з різних регіонів країни щодо пропагування їх творчості й української музичної спадщини в цілому.

Подальші перспективи розвідок полягають, на думку автора, у висвітленні шляхів розвитку фестивального руху в бандурному мистецтві сучасності.

Література:

1. Береза Р. П. Ансамблеве виконавство Львівщини як форма популяризації бандурного мистецтва // Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури: 36. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конференції, Київ, 14 жовтня 2005 р. – К., 2005. – С. 74-77.
2. Євгенієва М., Гринчук І. Бандурне мистецтво і Тернопілля // Бандура. – 2000. – № 71-72. – С. 52-54.
3. Кияновська Л. Від серця до серця // Українська культура – 2006. – № 1-2. – С. 25.
4. Никитюк Н. Особливості творчої і концертної діяльності волинського тріо бандуристок у культурологічному просторі Волині (80-90 рр. ХХ ст.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – №1 (16). – 2006. – С. 63-69.
5. Пономаренко М. І. З літопису музичної самодіяльності на Ровенщині // Народна творчість та етнографія – 1973. – № 1. – С. 89-90.